

ספריי — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שדשלת האור

שנת
ראשון

הוצאת
שמית

מאמרי
כי תשא,
דבר גוי ויקחו לי תרומה
תרפ"ב

מכבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

זצוקללה"ה נבג"ם זי"ע
שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור בפעם הראשונה מגוכתי"ק

על ידי מערכת

" אוצר החסידים "

770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, ניו.

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושלוש לבריאה
שבעים וחמש שנה לגאולת כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) זי"ע
מאה שנה להולדת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

לעילוי נשמת

הו"ח ר' שמואל פסח ב"ר יעקב דוד ע"ה
נפטר ביום ג' תשרי - צום גדלי' ה'תשנ"ה
וזוגתו האשה החשובה מרת פריידל חדוה
ב"ר זאב וואלף ע"ה
נפטרה ביום ד' אדר שני ה'תשנ"ה

פיס

ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י חתנם ובתם

הרה"ת ר' שניאור זלמן הלוי וזוגתו מרת אסתר שיינדל
ומשפחתם שיחיו שגלוב

עצם הנשמה, ועי"ז יהי' יהוד או"א בבחי' המשכת גילוי אור חדש, ואז וברך את לחמך ומימך דבתושב"כ ותושבע"פ למטה יהי' גילוי עצמי לברר בירורי' בכח התורה, ואח"כ והסירתי כו' כמדבר בעדו, לפי שזהו גילוי העצמות ממש דאז יבטל הרע לגמרי מכל וכל.

ועפ"ז יובן פי' הרב המגיד ז"ל מכל איש שכולו איש, דע"י עבודתו הוא ממשיך גילוי עצם הנשמה, וזהו מעלת העבודה דאף הקב"ה לא השרה שכינתו על ישראל עד שעשו מלאכה תחלה, ועשו לי מקדש, שע"י עשיית מלאכה במלאכת המקדש אז ושכנתי בתוכם. ובכדי שיהי' עשיית המקדש הנה דבר אל בני' ויקחו לי תרומה, ואמר ויקחו ולא יתנו, דהעיקר הוא המשכת העצמות שבא ע"י עבודה תפלה, דבמקדש הוא העבודה תפלה כנודע, וקחה זו הוא לשמי שהוא ברומ המעלות בחי' השם הכלול בעצמותו, שזה בא ע"י התרומה. וג' תרומות אמורי' בפרשה זו, תרומת אדנים העבודה שע"פ טו"ד, ותרומת שקלי' מי שהוא איש דוקא ואשר נדכה לכבו אותו להרים תרומת ד' שהוא בחי' רוח העולה, ותרומת בדק הבית שבוה כל ישראל שוים שהוא תכלית העלי' שע"י קיום המצות. וזהו דבר אל בני' ויקחו לי תרומה, והיא תרומת אדנים שזהו תחלת העבודה, דאדנים הם יסודי והתחלת קימת המשכן, ובעבודה הוא החקיקה, דבאדני' העיקר בהם החריצים שיהיו מעמד הקרשים, והיא העבודה שע"פ טו"ד, ואח"כ מאת כל איש אשר ידבנו לבו, תרומת שקלים, דהשקלים הוא המספר שבגנוזות כנ"ל, והו"ע הנדיבות לב, ולכן אמר לי ופרש"י לשמי, דתחלת ועיקר העבודה הוא שיהי' המשכת העצמות, והוא בהקדמת העבודה שע"פ טו"ד, ואח"כ מאת כל איש שכולו איש (וע"ד דאי' במשה מחציו ולמטה איש, דגם בו"א שהוא מהחזה ולמטה הוא ג"כ איש), המשכת המוחין בכל הע"ס, שבוה הוא משלים הכוונה העליונה בהבריאה, וזהו שכולו איש בחי' אדם השלם כו'.

בס"ד, ש"פ משפטים, פ' שקלים, פ"ב

כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם ונתנו איש כפר נפשו להוי' וגו', והנה כוונת הכתוב הוא כאשר ימנו את ישראל, הנה כזאת וכזאת הוא תורת המנין ע"פ התורה. וצ"ל מהו אומרו כי תשא, והול"ל כי תמנה, וכמ"ש בדוד (ש"ב כ"ד) לך מנה את ישראל וגו', וכאן הוא אומר כי תשא דוקא. ועוצ"ל מהו אומרו ראש בני ישראל, דהלא מנין זה הוא מנין פרטי ולא ראשי אבות או משות, והול"ל כי תשא את בני ישראל. ועוצ"ל מהו לפקודיהם, דפקודיהם הוא מנינם, וכתרגומו למניניהו, דמשמע מזה שבאמת יש מספר מדוד ומנוי מכבר דוהו לפקודיהם, אלא שהמספר ההוא הוא מוסתר ונעלם, וא"כ למה צריכים למנותם עוד פעם, אלא המובן מזה הוא דלהיות המספר ההוא הוא נסתר מאד וצריכים למנותן בגילוי, אשר לפי"ו יובן אומרו כי תשא, ולא כי תמנה או כי תפקוד, דהכוונה הוא למנותן במנין הגלוי אשר במנין זה יעלו ויגיעו לבחי' פקודיהם שהוא המנין הנסתר, ובוהו יובן לשון התרגום ארי תקבל ית חושבן בני" (במספר הגלוי, להיות) למניניהו (במספר הנסתר והנעלם), וצ"ל מהו"ע מספר המוסתר, ומהו מספר הנגלה, וע"י מה הוא ביכולת להעלות ולישא כי יתאים לפקודיהם, ובכדי שמספר הנגלה יתאים עם מספר הנסתר ויהיו לאחד הוא ע"י ונתנו איש כפר נפשו להוי' כו', וכמארז"ל (ב"ב ד"י ב') א"ר אבהו, אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע, במה תרום קרן ישראל, א"ל בכי תשא, ופירש"י אם באת לשאת את ראשם בהגבהה קח מהם כפר לצדקה, וצ"ל מהו"ע נשיאת ראש בהגבהה דוקא, ובמכילתא (פ' משפטים) תניא, ר' ישמעאל אומר, בא וראה רחמיו של הקב"ה על בשר ודם, שאדם קונה עצמו בממון מידי שמים שנא' כי כו' ונתנו איש כפר נפשו כו'. ולהבין כ"ז ילהק"ת מ"ש ועבדתם את ה' אלקיכם וברך את לחמך כו' והסירותי מחלה מקרבך, וצ"ל אומרו ועבדתם ל' רבים, לחמך ומימך ל' יחיד. ועוצ"ל אומרו ועבדתם ל' נסתר, ואינו אומר מי הוא האומר דבר זה, ואח"כ אומר והסירותי מחלה כו' כמדובר בעד עצמו. והנה ידוע פי' הרמב"ן בהקדמה לפירושו עה"ת, דהתורה נאמרה וניתנה כשלישי המדבר, דכתיב וידבר ד' אל משה לאמר, דאי אפשר לומר דמשה אומר דבר זה, דאם משה הי' אומר הוי ל' למימר וידבר ד' אלי, כמו שאמרו הנביאים ירמי' ויחזקאל ויהי דבר ד' אלי לאמר, וכן אין לומר דשם הוי' הוא האומר זה, דאז הוי ל' למימר ודברתי אני אל משה, או ואמר אל משה, וכאמרו ית' ונועדתי לך שם, ודברתי אתך כו', אלא שהתורה ניתנה ונאמרה כשלישי המדבר ומספר דבר הוי' אל משה, והו"ע הוי' בחכ', אורייתא מחכמה נפקת, משה הוא בחי' יסוד אבא ד"ע דו"א, ישראל בחי' נו"ה, ושלישי המדבר הוא עצמות המאציל שהוא המספר והמגלה עצמות החכ', המשכת התורה למשה ד"ע דו"א וישראל בחי' נו"ה, לאמר הגילוי בבחי' מל' להיות בגילוי למטה. והנה כאן אומר ועבדתם ל' נסתר שאינו ידוע מי הוא האומר זאת, שהרי אינו אומר והייתם לי עבדים, ואח"כ אומר והסירותי מחלה

עפ"י התורה. וזהו יושב ועוסק בתורה, בחי' ישיבה דוקא, שהוא השפלת קומתו כבי', וכמו עד"מ האדם דכאשר הוא עומד מלא קומתו המוחזן הם מוגבהים, וכאשר יושב ה"ה מושפל קומתו וגם המוחזן שלו כו', וזהו יושב כו' שהוא המשכת או"ס בתו', והוא יושב תהלות ישראל, שע"י תהלות ישראל העבודה בתפלה במס"נ שע"י הוא המשכת העצמות בחו"ב, הנה אז התו' היא בחי' לחם המחבר להיות המשכה דתורה אור להאיר בכל המדריי למטה מטה. וזהו ג' שעות הראשונות כו' והלא ג' שעות הראשונות הוא זמן התפלה, אך היא הנותנת דבזמן שמקבל תפלותיהן של ישראל במסירת נפשם באהוי"ר ל' כנ"ל, הנה אז הוא יושב ועוסק בתו' המשכת העצמות בתורה. וזהו ועבדתם כו' וברך את לחמך כו' שגם בלחמך שהיא התו' שלמטה יהי' בה גילוי בחי' העצמות וכנ"ל, והנה לחמך ומימך הם תושב"כ ותושבע"פ, דתושב"כ לחמך, ומימך תושבע"פ, שהם בחי' חו"ב, דתושב"כ חכ' ותושבע"פ בינה, ולכאו' הרי החכ' גבוה במעלה מבחי' הבינה ולמה תושב"כ שהיא בחי' חכ' מרומז בלחם שהוא לבוש גשמי יותר מכמו המים, ותושבע"פ שהיא בחי' בינה מרומזת במים, דהמים אינם גשמי" כ"כ שהם גוון עצמי כו'. אך זהו בדוגמת ענין הנ"ל במקרא שהוא בחי' חב"ד שלמעלה מהתלמוד שהוא בחי' נה"י, ומ"מ הרי מקרא בעשי' כו', וכמו"כ הוא בתושב"כ שהיא בחי' חכ' ע"כ רמוזה בלחם שהוא כמו לבוש גשמי יותר. וזהו ועבדתם כו' דלגבי עצמותו ית' אינו שייך ענין העבודה כלל דאנת הוא שלימותא דכולא, וכלום חסר, ומ"מ הלא עבודה צורך גבוה היא, דהלא והחכ' מאין תמצא שהיא אינה בערך העצמות כלל, ולזאת ועבדתם בעבודה שבלב זו תפלה דע"י העבודה במס"נ הנה ע"י הוא המשכת גילוי אור חדש בחו"ב, ואז וברך את לחמך ומימך המשכה בתושב"כ ותושבע"פ להיות הברורים עפ"י התו'. ואח"כ אומר והסירותי מחלה מקרבך, דהנה מחלה ר"ל הוא מקור החולי, היפך ענין הלחם שהוא מחבר הגוף והנפש, והמחלה הוא מפריד ר"ל והוא הרע דנוגה, ועז"א והסירותי מחלה, שהרע דנגה צריכי' להעביר לגמרי מכל וכל. דהנה ע"י ועבדתם שהוא המשכה בחו"ב שהיא תושב"כ ותושבע"פ הוא רק להבדיל בין הטמא לטהור, אבל הטמא נשאר, והוא רק מה שעפ"י משפט התו' דבר זה טהור ויכול להתברר, ודבר זה טמא, וא"א שיתברר, אבל הטמא נשאר. והסירותי מחלה מקרבך הוא מ"ש ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ שהטמא יתבטל לגמרי, או שהטמא יהפך להיות טהור, והרע יתהפך לטוב, ועז"א והסירותי בעצמי, כלומר מדבר בעד עצמו שהוא בחי' גילוי העצמות ממש, ואז יתבטל הרע לגמרי מכל וכל. והנה ע"י ועבדתם הוא ג"כ המשכת בחי' העצמות, אמנם הוא בחו"ב, דהוא רק להבדיל בין הטמא והטהור, אבל שהטמא יהפך לטהור הוא ע"י גילוי העצמות ממש, וגילוי זה יהי' לע"ל דהרע עצמו יהפך לטוב, דלעתיד יהי' התגלות העצמות ממש ואז והסירותי מחלה מקרבך. וזהו ועבדתם ל' נסתר שהוא התגלות העצמות, וגם ל' רבים, דיש ב' מיני עבודה, הא' דבוה"ב והב' דבוה"ג, דשניהם הוא בחי' התגלות עצם הנשמה וכנ"ל, ולכן א' ועבדתם ל' רבים, דהעיקר יהי' התגלות

מקרבך, כמדבר בעד עצמו. ועוצ'ל בכללית ענין ועבדתם את ה"א, מה שייך ענין העבודה לגבי למעלה, דעבודה הרי הוא תיקון דבר ושירות, וכמו העבד שעושה איזה מלאכה ועבודה בשביל רבו ואדונו, שהאדון הי' חסר דבר ההוא, והעבד בשירותו ותיקונו ממלא החסרון, ובכלל עושה המלאכות הגסות שאין מכבודו של האדון לעשותם בעצמו, אבל למעלה מה שייך ענין העבודה, דהלא אנת הוא שלימותא דכולהו, וכלום חסר ח"ו, שהאדם יתקן זאת, ומ"מ הרי החליטו כל המקובלים דעבודה צורך גבוה. ולהבין זה ילה"ק מה שמצינו מאמרים וענינים סותרים במעלת וערך התורה, דלפעמי' איתא בזהר אורייתא וקוב"ה כולא חד, דאורייתא הנה זהו הוי' בחכמה, אורייתא מחכמה נפקית, וקוב"ה הוא עצמות המאציל ב"ה כולא חד, דאיהו וחייהו כולא חד, דאיהו בחי' חכ' ותורה וחייהו עצמות כולא חד ממש. ולפעמי' כתי' עוטה אור כשלמה וגו' וידוע דקאי על אור התורה, ואומר ע"ז שהוא בחי' שלמה ולבוש, מה שהלבוש אינו חד ממש עם העצם, ואדרבא הלבוש אינו בערך האדם הלוּבש אותו, והוא דבר הנבדל ונפרד בעצם מהאדם, דזהו"ע הלבוש שהוא נפרד מהלוּבש אותו. וכן מהא דאיתא בזהר תלת קישרין מתקשראן דא בדא ישראל מתקשראין באורייתא ואורייתא בקוב"ה, דמזה משמע שהם ב' דברים המתקשרים זה בזה, דבענין אחד אינו שייך בחי' התקשרות כ"א בחי' דביקות, וכמו דביקות עצם בעצם שהוא ענין אחד ממש, אבל התקשרות הוא בשני דברים שהם נבדלי' זמ"ז אלא שהם מתקשרים, וא"כ הוי' מאמרים וענינים סותרים בעצם ענין מעלת וערך התורה.

ב) אך הענין הוא דהנה כתי' והחכמה מאין תמצא, דהחכמה מלמעלה מהחכמה, והיינו שהחכ' מהכתר הוא ע"ד יש מאין, דחכ' הוא ראשית ההשתל', ומהחכ' להבינה, והמדות מהבינה הוא בדרך השתל' עו"ע. דהנה בעו"ע הרי העלול קודם שהתגלה הי' כלול בעילתו, והתהוות העלול הוא שיוצא מהעלם העילה אל הגילוי, וזהו ההתהוות שלו, ואינו שמתהווה בהתחדשות, כ"א בבחי' גילוי מההעלם, ולאחר שמתגלה העלול מתלבש בו עילתו. דכן הוא גם בחו"ב שהם כלולי' זב"ו, דהבינה כלולה בהחכ', והגם דחכ' היא בחי' נקודה, ובינה בחי' התפשטות והתרחבות, מ"מ הנה הבינה היא כלולה בהחכמה, וכמאמר והבן בחכמה, דבחי' יש הבנה, דהבינה כלולה בהחכ', עד שהפרטים המתגלים בההשגה היו תחלה כלולים בנקודת החכמה, גם ההסברים וההצעת דברים שזוהו מעיקרי ענין ההשגה (בריבוי פרטי' דוקא) ה"ה ג"כ כלולים בנקודה דחכ', עד שאפילו עצם כח הבינה כלולה בנקודת ההשכלה דחכ', וזהו והבן בחכמה. וכמו שאנו רואין בחוש דכאשר נופל לו השכלה חדשה, שהוא למעלה עדיין מענין ההשגה, והיינו כמו שההשכלה היא עדיין בנקודת החכ' הרי מאיר בה גילוי אור רב ביותר, וכאשר תופש בהנקודה להביאה לידי השגה, הרי באותה שעה הנה מתעלם בהנקודה גופה, האור שהי' מאיר בה מקודם, דאינו מאיר בה בגילוי אור רב כ"כ כמו שהי' קודם, וזהו כח הבינה שבנקודת ההשכלה. דהנה נקודה והשגה כמו שהם בנקודה עצמה ה"ה נבדלים זמ"ז, דבנקודה מאיר גילוי אור רב, וכמו שאנו

בתו' בכדי שתוכל לירד למטה לברר בירורים הוא ע"י גילוי העצמות שלמעלה מבחי' ח"ע. ויובן זה מהא דאי' בע"ח דמקרא משנה ותלמוד הוא חב"ד חג"ת ונה"י, ובפע"ח אי' דמקרא בעשי' משנה ותלמוד ביצי' וברי', ולכאו' הרי מקרא עיקר התורה והיא בבחי' חב"ד היא בעשי', משנה ותלמוד שהם ביאור ופי' המקרא והם בחי' חג"ת ונה"י הם ביצי' וברי'. אך הענין הוא דהנה במקרא דהיא עיקר התורה אין בה ביאור טעם ושכל על מעשה המצות, כ"א עצם עשיית המצוה, וג"ז כמו שהוא בתושב"כ אינו מבואר רק בקיצור, שהרי אין אנו יודעין מתושב"כ איך יהי' עשיית התפילין והציצית וכה"ג בשאר המצות, ומה שיודעין זה הוא מתושב"כ כו', ובתושב"כ הוא רק מה שזה מצוה וזה מצוה, וחלק רב מתושב"כ הוא סיפורי מעשיות שאין בהם מצוה. והענין הוא דהנה עיקר תושב"כ הוא אותיות מה שצריכי' לכתוב אותיות אלו ובדיוק אתון בינוני' רברבין וזעירין, ובאלו התגין, ואותיות התורה זהו תורה עצמה, והראי' דעל אותיות התורה אנו מברכין נותן התורה, ואפילו ע"ה דאינו יודע גם פירוש המלות מברך ג"כ נותן התורה, וכל הקורא בתורה, היינו באותיות התורה, אע"ג דלא ידע מאי קאמר, כאלו קורא בשמותיו של הקב"ה, דבגוף ועצם אותיות התורה הרי יש בזה סודות ושכלי' עמוקי', וכהא דארו"ל (מנחות [כט, ב]) משה כו' מצא להקב"ה כתב כתר' לאותיות כו' ורע"ק דורש על כל קוץ תלי תלים של הלכות, א"כ הרי האותיות והתגין מסודרי' בסדר שכלי נפלא כזה דכולל בתוכו האור דכל ההלכות כו', וכן בפנימיות התורה הרי יש בזה רזין עילאין וכדאי' בזה"ג (דע"ש ב) ולית לך מלה חדא באורייתא או את זעירא באורייתא דלא רמיזא בחכמתא עילאה ותליין מני' תלי תלין רזין דחכמתא עילאה, וכ"ש הטעמים ונגנות, ולכאו' איך רזין עילאין מתלבשי' באותיות דוקא. וידוע הענין בזה שהוא מפני מעלת האור שהוא בחי' חב"ד דאיצי' (והוא בחי' חב"ד שבחכ', דמקרא כו' תלמוד חב"ד כו' נה"י שבחכ', להיות התו' היא בבחי' חכ' בכלל כנודע), וירדה למטה להתלבש באותיות דוקא ובכתיבתן בדיוק גמור, דמשנה ותלמוד לא ירדו רק במדות וטעם, דהמשנה מדות והתלמוד טעם, ולכן הלא שם אינם נוגעין האותיות כ"כ כ"א העיקר הוא הטעם והשכל, מפני דבשרשם אינם גבוהים כ"כ לכן התגלו במדות וטעם, ומקרא שהיא עיקר התורה וגדלה מעלתה לכן כאשר באה למטה היא דוקא בעשיית וכתובת האותיות מדוייקים, ולזאת הנה כל נועם עריבת הטעם שבתלמוד אינו בערך החכ' הגנוזה ונעלמה באותיות התו', וכמו"כ הוא בתורה בכלל דכמו שירדה למטה והתלבשה בלבושי נוגה לברר בירורי' הנה שרש ההמשכה היא ממדר' גבוה יותר. וזהו ההפרש בין תורה שלמעלה שהיא בחי' חכ', לתורה של מטה שהיא רק בחי' נובלות חשמ"ע, אבל שרש ההמשכה הוא מבחי' העצמות שגבוה יותר. וזהו דכתי' אל יתהלל חכם בחכמתו כו', חכם בחכמתו היא בחי' חשמ"ע, כ"א בזאת יתהלל המתהלל בזאת התו' שירדה למטה לברר בירורים, להיות כי בזה הוא השכל וידוע אותי בחי' העצמות שלמעלה מבחי' ח"ע, לפי כי באלה הפצתי, דהפץ העליון הוא לעשות משפט וצדקה בארץ הלזו הגשמי'

דעבודה היא צורך גבוה, שהם חו"ב, דלהיות והחכ' מאין תמצא ואינה בערך העצמות, לזאת ועבדתם בבחי' המס"נ דתפלה את ה"א, להיות יחוד או"א המשכת גילוי אור חדש מעצמות המאציל בחו"ב, דהמשכה זו הוא ע"י התפלה דוקא, דתפלה היא במס"נ ולכן בכחה להמשיך מבחי' העצמות כו'.

ט) וזהו וברך את לחמך כו', דהנה ע"י ועבדתם כו' הוא המשכת או"א"ס בתורה, דהתו' נק' לחם וכמ"ש ותורתך בתוך מעי, וכת"י לכו לחמו בלחמי, דכאשר ממשכים גילוי אור חדש בחו"ב אז התו' היא בבחי' לחם, דהלחם הוא מחבר הנפש עם הגוף, דאברי הגוף נעשי' בחי' כלים לקבל אור הנפש, וכחות הנפש מתגלים באברי הגוף, דבלעדי הלחם הרי הוא נחלש, שאין האברי' כלי' לאור וחיות הנפש, וכחות הנפש מסתלקים עד שיכול להיות ח"ו הסתלקות הנפש מהגוף, וע"י הלחם הוא חיווק ההתקשרות, וכמו"כ התורה היא בחי' לחם המחבר שע"י מאיר גילוי או"א"ס. דהנה איהו וחיהו חד ואיהו וגרמוהי חד, חיהו מוחין, וגרמוהי מדות, ובכדי שיהי' איהו וגרמוהי הוא ע"י חיהו בחי' מוחין, דהכלי אל הגילוי הוא בחי' חכ', והנה ע"י העבודה במס"נ בתפלה ממשכי' אור חדש מעצמות המאציל בחו"ב, ואז ע"י התורה (שדבוקה בחכ' כנ"ל), הנה תורה אור להאיר בכל המדות, והיינו שע"י התורה הוא המשכת העצמות בכל הע"ס, וזהו מה שהתורה היא בבחי' לחם, וע"י אמר ועבדתם כו' וברך את לחמך כו' שהוא ההמשכה שע"י התורה. אמנם צ"ל מ"ש לחמך שהוא לחם שלך, והלא דמה שהתורה היא בחי' לחם הוא דכת"י לכו לחמו בלחמי, הרי היא בחי' לחמי לחם שלמעלה, ואיך אמר לחמך. אך הכוונה הוא שגם בתורה שלמטה יהי' הגילוי כמו בתו' שלמעלה. דהנה מ"ש יושב תהלות ישראל, וכן הא דארז"ל ג' שעות הראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה, וצ"ל מהו"ע יושב דוקא. אך הענין הוא דהנה ארז"ל ג' נובלות הן, נובלות חכ' שלמעלה תורה, והנה נובלות הוא מה שנופל ונושר מן האילן שהוא מותרות, אשר כמו"כ הוא מה שהתו' היא בחי' נובלות חכ' שלמעלה היינו שהיא בחי' חיצוני' ומותרות, ולכאן א"מ דהלא אורייתא מחכ' נפקית, ואלפים שנה קדמה תו' לעולם, בחי' אאלפך חכ' אאלפך בינה, ואיך היא בחי' נובלות בלבד. אך הענין הוא דהנה זה שאמרו דתו' היא נובלות חכש"מ"ע ה"ז לשבח ולא לגנאי ח"ו, דהתו' ירדה למטה להתלבש בלבושי נוגה, דכל ענין התו' הוא להבדיל בין הטמא לטהור, וזהו שית סדרי משנה הם ו"ק דיצי' להכשיר ולפסול לחייב ולזכות לטמא ולטהר, הנה בכדי שתתלבש בלבושי נוגה לבררם זהו רק מבחי' נובלות חכ' שלמעלה שמתלבש בזה, דהנה בחכ' אתברירו, כל הברורים הוא ע"י החכ' דוקא, ומה שיורד בזה הוא רק בחי' נובלות לבד, אך זה גופא הוראה דשרש ההמשכה הוא מבחי' העצמות שלמעלה מבחי' חכ"ע דאצי', דזהו הכלל כל הגבוה ביותר יורד למטה מטה ביותר, דבכדי שיהי' השפלת האור למטה יותר לברר, הנה שרש המשכתו הוא מבחי' גבוה יותר, וע"ד דכת"י ועברתי באמ"צ ודרז"ל אני ולא מלאך, דלהיות דאמ"צ היא ערות הארץ וטומאה כו' א"א לירד לשם אלא רק בחי' אני לבד, וכמו"כ

וראין בחוש, דכאשר מאיר הנקודה אז ה"ה מבין את הכל, ויודע הכל, ואין מוקשה לו ולא כלום, ואין זה מה שיודע ומשיג, כ"א להיות דנקודה הוא גילוי אור רב ביותר, הנה במילא אז הוא מבין הכל ויודע הכל, אבל אין זה ידיעה של השגה (וכמ"ש במ"א בענין הנחה, אָפ לייג, און רכעט קאַייט, דכאשר מאיר אור הנקודה, להיותה אור רב, איז יעמולט אַלץ רעכט און אַלץ לייגט זיך אָפ), וכאשר תופס בהנקודה להביאה לידי השגה הנה תפיסה זו שתופס בהנקודה, אין זה תפיסה בכללית הנקודה, כ"א בחלק ממנו, הנה חלק זה בנקודה שהוא עלול להתפס להיות נמשך אל ההשגה (ולחיותו חלק מן העצם, הנה אח"כ ע"י שיבין וישיג את החלק הזה, יוכל להשיג כל הנקודה, אבל בהכרח דיש מקום וחלק בהנקודה שהוא עלול יותר שבו יתפס התפיסה להביאו לידי השגה, הנה חלק זה בהנקודה העלול להיות נמשך אל ההשגה), הוא ירידה במדרי' הנקודה שיורדת ממהותה (דמהותה נקודה, ונקודה אין זה השגה כלל, כ"א הנחה, דהנחה מחייב השגה, ואין השגה גורם הנחה, כ"א מעורר כו'), והוא בחי' בינה שבחכ', דבינה הוא השגה, וכמו בשכל הגלוי, הנה בהשגה אינו מאיר האור כמו שהוא בחכ', דבחכ' הוא אור רב ובגילוי בתנועה דקיצור, ובבינה הוא מיעוט האור וריבוי הענינים ובתנועה דהתפשטות, כמו"כ גם כן שהוא בהנקודה עדיין, הנה בהתפיסה להיות נמשך אל ההשגה הוא התעלמות האור בהנקודה עצמה, וזהו כללית ענין מה שהבינה כלולה בהחכ'. וכן החכ' כלולה בהבינה דזהו וחכם בבינה, דהרי יש נקודת ההשכלה בההשגה, ויובן זה בב' אופנים קצרים, הא' דיחנו נקודת ההשכלה שבהשגה, דהשגה בכלל היא בחכמה וסדר, דחכמה זו היא בכל ענין השגה, כלומר שאין תלוי כלל בהענינים המושגים, כ"א בהשגה, דבהשכלה הרי יש כמה ענינים, ידיעה, הכרה, הבנה, והשגה, הרי בכל אחד ואחד יש בו מעלתו וענינו, מה שהוא מהותו, ובמה שנבדל מענין זולתו, והנה בהשגה הרי במהותו הפרטי יש נקודת ההשכלה השייך לגדר וענין ההשגה, דענין ההשגה הוא להרחיב כל דבר על ריבוי פרטים ולמצוא בכל פרט תכן מיוחד מה שאינו בהפרט השני, ובכל פרט ימצא בו הרבה ענינים, אשר כל ענין וענין הוא מבאר חלק מיוחד בההשגה, וכל ענין הוא ממולא ומפורש עד כי יכול היות שיהיו ענינים סותרים בפרט אחד, ומכ"ש בהשגה אחת, להיות כי הענינים מבארים כ"כ את הפרטים, וממלאי' אותם במילואם, עד כי הפרטים נעשו כמו ענינים נבדלי' זה מזה, וא"כ הרי יש בזה נקודת השכלה, איך הוא ענין וגדר ההשגה, שמהותה לחלק לכמה פרטים וכל פרט לפרט לכמה ענינים וכנ"ל, הנה נקודה זו היא נקודת החכ' שבינה. והאופן הב' דיחנו נקודת ההשכלה בההשגה דבינה וגילוי ההשגה והתפשטותה בא ע"י הנקודה (דגם אפילו כמו שמבואר הענין, דרך השתל' הבינה הוא ע"י החכ', אבל שרש הבינה הוא במקורו כמו החכ' (ואדרבא בעומק יותר, וכמבואר בענין דהתגלות עתיק בינה כו'), ומ"מ הנה גילוי והתפשטו' ההשגה בא ע"י נקודת ההשכלה), ועוד זאת שהנקודה דחכ' שומרת את ההשגה שתהי' מכוונת כפי אמיתת נקודת השכלה זו, דהנה מצד עצם ענין ההשגה, דהשגה הוא נועם השכל, דער

גישמאק פון שכל, שמצד החוש דהשגה יכול להיות ההילוך בשכלים, משכל אל שכל, בהתרחבות והתפשטות כזו, אשר לא לבד שיוצא מכוונת ענין זה (והיינו באריכות גדולה, שאינו נוגע כלל בענין זה), עוד זאת שיהי' דרך עקלתון ממש, א ריבוי השתלשלות פון שכלים זה אחר זה, עד אשר שוכח לגמרי (ונשכח המכוון לגמרי) על השרש והנקודה, ויכול להיות שידוע בעצמו, שאינו נוגע לענין כלל, והוא חפץ בזה מפני עוצם מעלת ההשכלה, ואיילע עס איז זייער גישמאקע שכלים, עצם גוטע קערין פון שכל, ובוזה מתגלה ענג נפשו, דוהו חוש ההשגה, גישמאק פון שכל אין אריכות ענינים, און ענינים פרטים דוקא, לפרט ולברר וללטושם זה בזה, ולמצוא בכל דבר שכלי חיובו ושילולו כאחד, כלומר השגת הענין באופן כזה ובבירור פרטי' כאלו, ועם זה חלקו שלילתו והשגתו באופן אחר, ומצד חוש ההשגה אינו נוגע לו אמיתת הדבר, כ"א הסברות שכלים וענג נפשו, ובוזה הוא פעולת נקודת ההשכלה לשמור שלא ילך בדרך עקלתון, כ"א כפי אמיתת חיוב ההשכלה היא (וגם בדבר השכלה שהוא מצד ההשגה כנ"ל, הנה זה בא מגילוי ענג שבנפש, דענג אינו אמת עדיין, אמת הוא רק עצמי, א עצמי איז אמת, הנה גם בזה הוא פעולת נקודת ההשכלה, לעורר את הנפש, ושיהי' התגברות האמת על הענג כו'). וזה בא ע"י שבעת ההשגה הוא זוכר נקודת ההשכלה, או שהוא בבחי' נקודה פנימי' מה שנמצאת בהעלם כו', וזהו כח החכ' שבבינה. וישנו גם עצם כח החכ' בבינה, והו"ע נקודת התמצית, והיינו דלאחר שמישג את ההשגה בריבוי פרטים הצעות ענינים הסברים ומשלים, ה"ה שולל את כל הפרטים, ומתבונן בנקודת התמצית של ההשכלה ההיא, והיינו עומק המושג והמובן בעצם הנקודה ההיא איך שהוא מובן ומושג מכל נושא אריכות הפרטים וההסברים, כאומר דאס איז דיא רייכקאייט פון דער נקודת ההשכלה, ואס וערט פון דעם נושא הפרטים כו', והנה כח זה להביא השגה לידי נקודה (ואין זה כמו הנקודה שקודם ההשגה כו'), הוא בחי' החכ' שבבינה. וזהו"ע דח"ב כלולים זב"ז, וכן המדות כלולים בשכל, דבחיצוניות השכל הרי יש התפעלות שכלי, מה שע"ז הוא לידת המדות, ואח"כ כשנולדים המדות, מתלבש בזה השכל, נמצא דבינה משתל' מהחכ', והמדות מהבינה. והדוגמא מזה יובן למעלה בספירות דאצי' דח"ב כלולים זב"ז, דהבינה נמצאת כלולה בהחכ', וכמאמר האד"ז האי חכמתא אתפשטית ואפיק מינה בינה, דהבינה היא כלולה בהחכ', וחכ' בהתפשטותה כשיוורת מעצמותה אפיק מינה בינה, שהיתה כלולה בהחכ', ובהתפשטו' החכ' מתגלה הבינה, וכן חכ' כלולה בהבינה, דהנה חכ' ובינה הם אין ויש, דח"ב זיוגיהו תדיר לצורך קיום העולמות, שיהי' התהוות יש מאין, והוא ע"י אין ויש דח"ב, והתכללות החכ' בהבינה הוא שיהי' ביטול היש לאין מצד החכ' כו', ונמצא דחכ' היא ראשית ההשתל', ומחכ' לבינה ומבינה לז"א הוא בדרך השתל'.

ג) והנה חכמה מלמעלה מהחכ', אין זה בדרך השתל', והוא ע"ד יש מאין, דהנה למעלה מן השכל אין שם מציאת שכל כלל, וכמו כח המשכיל, שהוא

אינם בערך כלל להשגת השלילה וההכרה באוא"ס המופלא, ומכ"ש להיות בהם התגלות עצם הנשמה בסדר והדרגה, הנה העבודה בזה צ"ל בבחי' או"ח, וכמ"ש ויצעקו אל ד' בצר להם וגו' הצעקה שבאה ע"י ההעלמות וההסתרים, דכאשר מתבונן בהריחוק שלו, שהוא מרוחק מאוא"ס ב"ה, דאין מתעוררי' בעבודה דאהוי"ר, וכאשר לעת מן העתים מתעוררי' באיזה אהוי"ר אינם אמיתים, והראי' מהעדר העבודה לגמרי, בכל היום בריבוי דב"ט, ועוד מוצא בעצמו שנמשך אחרי הגשמיות והחומריות בתאוות ותענוגי עוה"ז כל אחד לפי ענינו, ולפעמי' הוא רק בכח, דמה שאי אפשר להתענג בתענוגי עוה"ז בפועל מצד כמה סבות מן הסבות, ה"ה מתענג בזה בכח בדיבור ובמח' זרות כו'. הנה כאשר מסתכל בעצמו בפרטיות מהותו כפי שידע אינו שנפשי', אשר פשוט הדבר דגם מה שהוא יודע ומשיג אינו בא לידי פועל בקיום כלל, ורואה עוד פחיתות נפשו, הנה מתמרמר ע"ז במרירות עצומה כו', ובפרט כאשר נכנס יותר ויותר בהענינים האלו, הנה בא לידי צעקה מעומקא דליבא בלב דואג ומתאנח על מעמדו ומצבו כי לא טוב הוא, ובוזה מתגלה עצם הנשמה בתוקף הרצוא, והרצוא הוא לעצמות או"ס ב"ה. והגם שלפי מהות מצבו ומעמדו אינו בערך זה כלל, ואין לו שום הרגש (א דער הער) בא"ס כלל, הנה באמת זהו אמיתית ענין למעלה מטו"ד, דכאשר יהי' תוקף הרצוא לאוא"ס בעת שאין לו שום הרגש (קין דער הער) בא"ס, וגם דכאשר מהות מעמדו ומצבו הוא בתכלית השפלות כו', מ"מ יהי' לו כוסף ותשוקה גדולה לבחי' העצמות בתוקף הרצוא, זהו שלא כסדר והדרגה כלל, ובוזה הוא מגיע למעלה יותר. וזהו דכתי' יונתי בחגוי הסלע בסתר המדריגה, יונתי היא בחי' הנשמה, בחגוי הסלע שהיא מתלבשת ומתעלמת בנה"ב ויצה"ר דקשה כסלע, הנה ע"י רוב העבודה בשקידה גדולה היא מעלת ומגעת לבחי' סתר המדרגה, שהיא מדרגה מוסתרת לעוצם מעלתה, הראיני את מראיך, ופרשי' אמר לה הקב"ה הראני את מראיך, את כשרון פעולתך למי את פונה בעת צרה, השמיעני את קולך, ויצעקו בני"י אל ד' (רש"י) כי קולך ערב, דקול הצעקה שבא בבחי' או"ח מגיע למעלה הרבה יותר, דע"ז הוא התגלות עצם הנשמה בעבודת המס"נ דתפלה. וזהו דכתי' ואני תפלה ופי' רבינו הגדול (בהוס' תו"א בד"ה כי אברהם לא ידענו) שהוא ע"ד דכתי' ואני בתוך הגולה, דבוה"ג הנה אני בעצמי מתפללת ומתחברת לעצמות או"ס שלא ע"י אמצעית המדות, דבוה"ב דו"נ הם בבחי' פנים בפנים או הרי המל' מבקשת צרכי' מז"א בעלה, אבל בזה"ג דאני בתוך הגולה או אברהם לא ידענו, שאין בחי' אהוי"ר מפני ריבוי ההעלמות וההסתרים, הנה ע"י העבודה בבחי' או"ח הוא אני בעצמה בבחי' תפלה והתחברות לעצמות או"ס. וזהו דכתיב ואתה קדוש יושב תהלות ישראל, דואתה הוא בחי' עצמות או"ס שהוא בבחי' קדוש, דקדוש ומובדל, הנה הוא נמשך ע"י תהלות ישראל, דתהלות ישראל הוא ע"ד דכתי' כל הנשמה תהלל י"ה, י"ה הוא בחי' הו"ב, דיו"ד חכ' ה"א בינה, תהלל י"ה הוא ההמשכה בחו"ב, והוא ע"י תהלות ישראל דע"י העבודה בתפלה הנה עי"ז הוא ההמשכה בחו"ב. וזהו ועבדתם את ה"א,

רוח היורד להתלבש בהשגה ביגיעה גדולה ועצומה, ואח"כ הוא רוח העולה לבחי' המדריגה שלמעלה מהשגה, ולהיות כי רוח הוא באנוש, לכן נשמת שדי תבינם, דהנשמה נק' נשמת שדי, דמהשגה באים למדריגה דלמעלה מהשגה. וזהו ג"כ מה שאנו אומרים בנוסח התפלה בברכת אהבה, ותן בלבנו [בינה] להבין, ואי' באבודרהם שזהו ע"ש הכתוב ולבבו יבין (בישע"ו ו'), דענין ההבנה הוא לפעול בעוד איוה דבר, כלומר אשר מהבנת דבר זה יודעים עוד ענין, ולכן למדו מזה בגמרא (מגילה י"ז ב) ומה ראו לומר תשובה אחר בינה דכתי' ולבבו יבין ושב ורפא לו. דענין ההבנה הוא להבין דבר מתוך דבר, תוך דבר הוא בחי' ממכ"ע, ודבר הוא סוכ"ע, הנה מהתוך דבר בחי' ממכ"ע צריכי' להבין הדבר שהוא בחי' סוכ"ע, וזה בכמה אופנים, הא' דבהשגה הרי מושג דמה שמושג בהשגה הוא רק הארה לבד וישנו העצם הבלתי מושג, והב' הוא ידיעת השלילה, וידוע ידיעת השלילה הוא באוא"ס הבלתי מושג בידיעת החיוב כ"א בידיעת השלילה, ומ"מ הנה בידיעת השלילה הרי יכול להיות קצת הכרה באוא"ס המופלא, ידיעת השלילה באה ע"י ידיעת החיוב, דאחר שהוא יודע ומשיג במה שאפשר להשיג, הנה הוא יודע ומשיג דענינים אלו מושללי' מאוא"ס ב"ה, דבאוא"ס אינו שייך לומר ענינים כאלו, וא"כ בהכרח יש לו קצת הכרה באוא"ס המופלא עכ"פ. ועוד ענין ג', דהנה הגילויים דעצם הנשמה נותני' מלמעלה, וכמ"ש עבודת מתנה אתן את כהונתכם כו' דמתנה אינה שכר, דמה דהוי שכר אין זה מתנה, דמגיע לו בשכרו, ומ"מ הרי המתנה אינה על חינם, וכמאמר אי לאו דעביד נייחא לנפשי' לא הוי יהיב לי, וע"ד דכתי' ברייתא היתה אתו החיים והשלום ואתנם לו מורא ויראני, דבריתי היתה אתו (עם אהרן בגלל) החיים והשלום (שהביא בין אדם לחבירו, שהי' רודף שלום כו'), ומה דאתנם לו מורא הוא מפני כי ויראני ע"י עבודת היראה שעפ"י טו"ד, וכן הוא בעבודת האהבה שע"י הקדמת האהבה שע"פ טו"ד מגיע' לבחי' אהבה העליונה, והיינו שע"י היגיעה והעבודה בבחי' השגה באים לבחי' ומדריגה שלמעלה מהשגה. אמנם זה בנשמות הגבוהות דעבודתם בהאחוי"ר שעפ"י טו"ד היא עבודה אמיתית, והשגתם וידיעתם באלקות היא השגה גמורה, והיינו שהשגתם היא השגה אלקית, והוא שבידיעת החיוב נרגש בזה גם ידיעת השלילה. ויובן אפס קצהו ממה שאנו רואי' בהשגה שכלי' הגלויי', דכאשר מאיר אור נפלא הנה גם כאשר בא בריבוי הסברים וריבוי ענינים, הנה מצד עצם מעלת האור הוא כמו שבלתי התלבש עדיין, וכל כמה שילבשוהו ה"ה עוד יכול להתלבש ולהאיר עוד, לפי שהוא אור בהיר בעצם. וכמו"כ יובן בהשגה אלקית (אין דעם ואס הערט זיך אן געטליכקאייט), הנה גם בידיעת החיוב, דער הערט זיך דיא שלילה ג"כ, ובד"כ הוא העבודה דזה"ב שהי' גילוי כל הכחות דראי' ושמיעה כו', והיינו דכל מה שהי' אפשר להיות מושג באלקות, השיגו זאת, ועבודתם היתה עבודה גמורה. אבל בזה"ג ונשמות הנמוכות, דאותותינו לא ראינו, והחשך ר"ל יכסה ארץ, ואין אתנו יודע עד מה, אז דעם ענין פון ביטול וייס מען ניט, ועבודת האחוי"ר אינה אמיתית, ומכ"ש ההשגה באלקות אינה השגה גמורה,

מקור אל השכל, אין זה מציאת דשכל, והוא רק מקור אל השכל, ולכן אין אנו מרגישים את כח המשכיל לפי שאינו שכל במציאות, דאם כח המשכיל הי' מציאות דשכל היינו מרגישים אותו, ולהיותו שאינו שכל במציאות לכן אין אנו מרגישים אותו, ומה שאנו יודעים בענין כח המשכיל, הוא שאנו יודעים מציאותו משכל הגלוי, דכאשר משכיל השכלה חדשה הרי אנו מרגישים שיש איוה המשכה, והיינו שיש מקום שממנו נמשך ההשכלה, וזהו שאנו יודעים בכח המשכיל, וא"כ הידיעה הוא רק במציאות כח המשכיל ולא בעצם מהות מציאותו, וכ"ז הוא לפי שאינו שכל במציאות. ועוד דהנה ידוע דכח המשכיל הוא כח היולי על כל מיני שכלים וההיולי הוא מושלל לגמרי מהפרטים והציורים המתגלים ממנו, דאם אינו מושלל מהפרטים, לא הי' יכול להיות היולי כו', וכאשר כח המשכיל היולי על כל השכלי' הרי מובן שאינו שכל במציאות, דאם הי' שכל אפי' היותר נעלה לא הי' יכול להיות היולי על כל השכלים, וא"כ בהכרח שהוא מושלל מהשכל לגמרי, ואז יכול להיות היולי על כל השכלים, וא"כ הרי מובן דכח המשכיל אינו מציאות דשכל. אבל עוד זאת מובן בדרך ממילא דהתגלות השכל מכח המשכיל בבחי' מציאות, הוא בבחי' התחדשות, דכח המשכיל הוא מקור השכל, ומושלל לגמרי משכל במציאות, ומ"מ מציאות השכל הוא בא מכח המשכיל דוקא, א"כ גילוי השכל במציאות הוא בדרך התחדשות. ועד"ז יובן למעלה דהחכ' מאין תמצא, דלמעלה מן החכ' אין מציאות חכמה, וא"כ התהוות החכ' מלמעלה מהחכ' הוא ע"ד יש מאין. אמנם צ"ל והלא אצי' הוא גילוי ההעלם, דזהו ההפרש בין אצי' לבריאה, דבריאה הוא התחדשות דבר, ואצי' אינו התחדשות דבר כ"א גילוי מההעלם, וכמאמר הסי' ע"ס בלי מה כשלהבת הקשורה בגחלת, דע"ס דאצי' היו כלולים תחלה באוא"ס המאציל, ואצי' הוא רק התגלות כח הכמוס והחתום, וא"כ איך החכ' היא ע"ד יש מאין. אך הענין הוא דהנה ודאי כן הוא דהע"ס דאצי' היו כלולים תחלה באוא"ס המאציל ב"ה, אך הם שם שלא בבחי' מציאות דבר כלל, וכדאי' בזה לאו אינון נשמתא ולא רעותין, דנשמתא הוא בחי' חכ', ורעותין כתר, והע"ס כמו שהם בהעלם באוא"ס ב"ה לאו אינון נשמתא ולאו אינון רעותין, ומבואר בע"ח שהם ט' אורות דא"א, דלהיות כתר הוא בחי' הממוצע בין אוא"ס המאציל להנאצלים, ויש בו בחי' תחתונה שבמאציל ב"ה, כמו כל ממוצע שהוא כלול משניהם, ולזאת גם בבחי' אריך הנה לאו אינון נשמתא ולא רעותין, שאינם בבחי' מציאות דבר כלל. וכמו בכח המשכיל שהוא כח האחרון מכחות הגלויים שבנעלמים (דהנה כח נעלם וכח גילוי הוא בכל כח ממש, ישנו כח הגלוי שבו, וכח הנעלם, ואין כח שיהי' רק בגילוי ולא יהי' לו שרש בנעלם, והתגלות הנעלם הוא בכח וגבו' דוקא, כמבוי' בד"ה* וכל העם רואים, אמנם ישנם כחות נעלמי' שהם ענינים שהם נעלמי', אך בנעלמים אלו ישנם נעלמים ממש, וכמו כח השכל ההיולי, משא"כ כח המשכיל, אם שהוא ג"כ כח

בד"ה . . . רואים: תרפ"ב. נדפס בקונטרס בפ"ע (יו"ד שבט, תשס"ב).

נעלם, אבל הוא גילוי העלמי, פי' שאינו נעלם ממש, ואם כי ידיעתנו בו הוא רק בידיעת מציאות מציאותו, ולא מהות מציאותו, ומ"מ מציאות מציאותו אנו יודעים, וידיעה זאת באה במורגש וכנ"ל, משא"כ בכח השכל ההילוי אין אנו יודעים גם מציאות מציאותו, וכ"ש מהות מציאותו. ובמ"א נת' הענין יותר בד"ה* (שופטי) דכשם שע"י שכל הגלוי אנו יודעים עכ"פ מציאות כח המשכיל, כן מידיעת המציאות דכח המשכיל, אנו יודעים מציאת המצא דכח שכל היולי עצמי. וההפרש ביניהם דבמציאות מצי' כח המשכיל הוא בידיעה, ואשר נמצא כח השכל ההילוי הוא בהשערה שכלית כעין ידיעה כו', ולזאת הנה כללי' כח המשכיל, הוא מכחות הגלויים שבנעלמים), ואם שהוא כח ההילוי דשכל, ובעצמו אינו שכל במציאות, וא"כ מובן דהתגלות שכל במציאות הוא התחדשות כנ"ל. וכמו"כ יובן גם בכח' שבכתר, אם שהיא בחי' חכ', ומ"מ אינה מציאו' דחכ' (כלומר חכ' בבחי' מציאות), ולכן התהוות חכ' הגלוי' הוא ע"ד יש מאין, לפי שהספי' שבכתר לאו אינון נשמתין ולא רעותין, וכ"ש בעצמות או"ס ב"ה, דלפני אחד מה אתה סופר, ואינו שייך ענין הספירות כלל, דאנת הוא חד ולא בחושבן, חד ממש, ולכן החכ' מהכתר הוא ע"ד יש מאין, דמאחר שחכ' שבכתר, אם שהיא בבחי' חכ' ומ"מ הרי אינה במציאות דבר כלל, דלאו אינון נשמתין ורעותין כנ"ל, וא"כ התהוות החכ' מהכתר הוא ע"ד יש מאין.

ד) וביאור הענין הוא דהנה אי' בס"י עשר ספירות בלי מה כשלהבת הקשורה בגחלת, וצ"ל למה מדמה הע"ס לשלהבת, דבכללות מה שמדמים אלקות לאש הוא דכת"י כי הוי' אלקין אש אכלה הוא, דנמשל אלקות לאש, להיות האש הוא יסוד דק, ויש בו טבע העלי' לעלות למעלה, דכל יסוד שהוא בעביות הוא נמשך למטה. ובוה הם חלוקים הד"י ומ"ז*, דיסוד הרוח יש בו טבע העלי' והירידה, ולכן יש רוח העולה ורוח היורד, והוא יסוד ממוצע (ומבו' במ"א דלכן משכן הרוח בלב, שהוא הממוצע כו'), המים יורדי' מגבוה לנמוך, ובהם טבע ההתפשטות ובירידה דוקא, והעפר שהוא עב יותר יש בו טבע הירידה, ועוד יותר כי יש בו כח המושך כו'**, ויסוד האש הוא דק יותר, דיש בו הרגש מקורו, ולכן טבעו לעלות למעלה

(* (ובס"י חשיב רק ג"א).

(**) (ולפי"ד הס"י דהעפר כלול במים, א"כ בהכרח דיש ענין זה גם במים, ואפ"ל דזהו מים המצמיחין, לעשות בחי' הגדלה וישות, שהוא מציאות הדבר, דבאמת גם החכ' היא יש ומציאות כו'. אמנם צ"ע והבנה בסדר ענינם של הד"י רעים המבוא' בסש"ב ספ"א דחשיב אש מים רוח עפר, ולא כמו שהם בסדר מעלתן אש רוח מים עפר. וי"ל בד"א דכמו במנין זה הוא בסדר מעלתן, כמו"כ שם חשיב להו בסדר

בד"ה (שופטי): תרפ"א (סה"מ תרפ"א ע' שז).

היא באה לפי ערך ההשגה ולפי ערך ההרגש, וכמו"כ הנה בכללות ההשגה באלקות שיכול להיות מושג, היינו בהאלקות שבא בהתלבשות בעולמות, הנה ההשגה וההתבוננות שבזה היא שלפ"ע ההשגה ולפי אופן ההרגש כן לפ"ע זה יהי' קירוב ודביקת נפשו באלקות, א"כ הוא בהגבלה לפ"ע ההשגה וגם לפי אופן ההרגש שלו (זא"י דער הער) בהטוב ובהעילוי דאלקות, אבל הרצוא שמצד עצם הנשמה הוא ביציאה מגדר הכלי' וגדר ההגבלה לגמרי שהוא אינו עפ"י השכל כלל, דשכל אינו מחייב היציאה מההגבלה, והוא בחי' למעלה מטו"ד, וזהו רק מפני הרצון העצמי והטבעי שבנשמה, דבנשמה הרי יש בעצם המשכה לאלקות ולכל הענינים האלקים ברצוא שלמעלה מטו"ד, והוא המס"נ בביטול הרצונות, ולא מיבעי רצונות גשמיים, אלא גם רצונות ותענוגין רוחני' וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ, רק תוקף הרצוא להכלל בעצמותו ית', דזהו וראשו מגיע השמימה שע"י העבודה בתפלה מגיע לבחי' המקיפי' שבנשמה. ובוה יתרון התפלה על תורה, דתפלה הוא במס"נ, ותורה אינה במס"נ, ומה שיש מס"נ על תורה הן על לימוד התורה, וכמ"ש אדם כי ימות באהל, באהלה של תורה, ואין התורה מתקיימה אלא במי שממית עצמו עלי', והן המס"נ ללמוד לזולתו ולהיות מתמכין דאורייתא, הוא דבר בפ"ע, אבל בגוף ועצם לימוד התורה אין בזה מס"נ, אדרבר כל עיקר ענין התורה הוא הידיעה וההשגה שבתורה דזה הוא בשכל דוקא, משא"כ תפלה הרי היא במס"נ דוקא, וזה תופס בבחי' העצמות כו', ולכן הנה ע"י העבודה דתפלה ממשיכי' בזה יחוד או"א שהוא גילוי אור חדש מעצמות המאציל ב"ה. וזהו ועבדתם את הוי' אלקיכם, דע"י ועבדתם שהוא העבודה דולעבדו בכל לבבכם בעבודה דתפלה, הנה ע"י ממשיכים תוס' אור, בחי' אור חדש בהוי' אלקיכם שהוא בחי' חו"ב, ובכללות הוא שע"י העבודה דתפלה שהוא התגלות עצם הנשמה הבאה בעבודה דמס"נ שבתפלה, הנה ע"י ממשיכים גילוי אור חדש מעצמות או"א"ס ב"ה בחו"ב כו'.

ה) והנה לבוא לבחי' התגלות עצם הנשמה, הנה בסדר והדרגה זהו ע"י הקדמת העבודה באהוי"ר שעפ"י טו"ד, דכך היא המדה דבכדי לבוא למדרג' שלמעלה מהשגה הוא ע"י הקדמת העבודה בהשגה תחלה, דע"י טיב העבודה ושקידת העבודה בהשגה הנה ע"י דוקא באים למדרג' שלמעלה מהשגה, דהרי א"א להיות בתחלה במדרג' שלמעלה מהשגה, והיגיעה בההשגה מביאה למדרג' שלמעלה מההשגה. ובוה יובן מ"ש אכן רוח היא באנוש ונשמת שדי תבינם, דכאור' הרי הנשמה היא השגה, ואלקות הוא למעלה מהשגה, ואיך הנשמה היא נשמת שדי, אלא לפי שאכן רוח הוא באנוש, דגם באנוש שהוא מדרג' הפחותה, אבל הוא בציר אדם, דאדם לעמל יולד, לעבודה ויגיעה, ויש בו מעלת הרוח, דרוח הוא יסוד הממוצע (וכמבו' בד"ה וד' הולך לפניהם*) ויש בו הירידה והעלי', רוח היורד ורוח העולה, דתחלה הוא בבחי'

בד"ה .. לפנייהם: תרפ"ב (סה"מ תרפ"ב ע' לח).

בבחי' יש מאין. ובוה ג"כ יובן שני הענינים ומאמרים הסותרים במעלת וערך התורה הנ"ל, דלפעמים אומר אורייתא וקוב"ה כולא חד, ולפעמים אומר עוטה אור כשלמה שהוא רק בח' לבוש ושלמה שאינו חד ממש עם הלוּבש אותו, דלגבי גילוי אור הקו, דהקו הוא נמשך מאור הא"ס שלפני הצמצום, ובראשיתו נוגע ודבוק כנודע, ולכן הרי הקו הוא בבחי' דביקות במקורו שהוא מעין מקורו, ומשו"ז נק' גם הקו קוב"ה, ובוה הרי התורה היא בבחי' חד בהתאחדות גמורה, והו אורייתא וקוב"ה כולא חד. אבל לגבי עצמות אוא"ס נא' עוטה אור כשלמה שהתורה היא בבחי' לבוש לבד, דעל התו' נאמר כאשר יאמר משל הקדמוני, שהיא בבחי' משל לא"ס קדמונו ש"ע, דהמשל הוא רק לבוש לבד אל הנמשל, וכמו"כ התורה היא בבחי' לבוש לבד. והו ועבדתם את הו' אלקיכם, דהו' אלקיכם הוא חו"ב, דהו' בחכ' ואלקיכם הוא בחי' בינה, דאלקיכם אלקה שלכם, וכמו אלקינו אלקה שלנו, שהוא על האלקות שבא בידעה והשגה, וכל השגה והתבוננות הוא בבחי' בינה, הנה הו' אלקיכם חו"ב הוא ועבדתם דצריכים עבודה להמשיך בהם תוס' אור, דלהיות כי והחכ' מאין תמצא שבאין ערוך לגבי העצמות כלל, ע"כ צריכים עבודה להמשיך בחי' העצמות בחו"ב ולכן אמר ועבדתם, דהמשכת העצמות בחו"ב הוא ע"י עבודה דוקא, והוא עבודת התפלה שנקראת בשם עבודה, וכמ"ש ולעבדו בכל לבבכם וגו' ואמרז"ל (תענית ב' א') איו היא עבודה שהיא בלב הו' אומר זו תפלה. דהנה אי' בע"ח דיתוד אר"א הוא ע"י העבודה במס"נ, ויתוד זו"נ הוא ע"י לימוד התו' וקיום המצות, והיינו שהמשכה שע"י תומ"צ ע"י הו' יתוד זו"נ, וידוע הענין בזה, דיתוד זו"נ הוא מה שכבר הוקצב בהמשכה לסדר ההשתל', אם שהוא מה שנמשך בהשתל' או בשרש ומקור ההשתל' עכ"פ, ומאחר שכבר הוקצב הנה המשכתו הוא ע"י תומ"צ. אבל יתוד אר"א שהוא גילוי אור חדש מעצמות המאציל ב"ה הוא ע"י מס"נ דק"ש, שזהו העבודה שהיא בלב בעבודת התפלה. דהנה כל ענין התפלה הוא התלהבות והתפעלות הנפש ברצוא לאוא"ס ב"ה, ולכן הנה עיקר גדול בעבודת התפלה כוונת הלב דוקא, וכמאמר אם כיון לבו יצא, דהעיקר הוא כוונת הלב, ואם לא כיון לבו אין זה ענין התפלה, דעניני התפלה הם עניני התבוננות, וכמו פסוד"ז ברכת ק"ש וק"ש שהם עניני התבוננות, להיות שזהו כל ענין התפלה שתתלהב ותתלהט נפשו ברצוא והתפעלות לאלקות, והעיקר הוא הרצוא שמצד עצם הנשמה דוקא, דכתי' והנה סולם מוצב ארצה, וקאי על התפלה, מוצב ארצה בנשמה המלוּבשת בגוף, שהוא בחי' נר"ן שבנשמה, והוא העבודה באהו"ר שעפ"י טו"ד, וכמו במדר"י האהבה דכתי' לאהבה את הו' אלקיך כי הוא חייך, וכמו האדם שאוהב חיי נפשו ונמשך אחר זה באהבה, הנה כמו"כ כאשר יתבונן דאוא"ס ב"ה הוא חיי החיים יבוא באהבה לאלקו', אמנם אהבה זו ה"ה מוגבלת, דהגבלת האהבה היא לפ"ע השגתו ולפי אופן ההרגש שנרגש הענין בנפשו, וכמו שבגשמיות הרי גם אם משיג שדבר זה טוב לפניו, הנה אם לא יהי' לו ההרגש בזה (דער דער הער אין דעם) לא יבוא בפועל האהבה וההמשכה, א"כ האהבה הבאה,

למקורו. ולזאת הנה אלקות בכלל, ואור בפרט נמשל לאש מפני טבע העלי' שבאש, דהנה אור הוא מה שדבוק במקורו ונרגש בו מקורו ולכן ענינו לעלות למעלה, והנה זהו הטעם מה שאלקות בכלל נדמה לאש. אבל בכאן בא לבאר יתוד הע"ס באוא"ס המאציל ב"ה ואופן יחודם, ומפני מה מדמה זה לשלהבת הקשורה בגחלת. אך הענין הוא דהנה במשנה זו בא לרמוז ב' בחי' שבע"ס, ע"ס הגנוזות וע"ס הנעלמות, והנה בביאור משנה זו יש ב' פירושים, המערכת ועבוה"ק לומדים הפשט קשורה בגחלת טמונה בגחלת, וא"כ פי' קשורה שהיא טמונה וגנוזה בתוך הגחלת, ואינו שלהבת בגילוי, ונקראת שלהבת ע"ש שביכולתה להיות שלהבת בוערה, אבל עדיין אין זה שלהבת בגילוי, וכן מ"ש קשורה בא להורות על גודל עוצם התקשרות השלהבת בהגחלת שאינה השלהבת מציאות לעצמה כלל, שהרי אינו שלהבת בגילוי, וא"כ אין דבר מלבד הגחלת, והשלהבת אינה מציאות לעצמה כלל, וזהו כשללהבת הגנוזה וטמונה בתוך הגחלת, וקשורה בה שאין שום מציאות זולת עצם הגחלת. והראב"ד בפירושו לסי"ו, והרמ"ק בפרדס בשער עצמות וכלים, לומדים פשט משנה זו דע"ס בלי מה כשללהבת הקשורה בגחלת, כשללהבת הגלוי' המתפשטת ע"ג הגחלת, ופירושו קשורה בגחלת אין זה שהשלהבת גנוזה וטמונה בתוך הגחלת אלא שהיא שלהבת גלוי' ע"ג הגחלת, וסיבתה היא השלהבת הגנוזה, והשלהבת הגלוי' מתאחדת עמה, אמנם הרי א"א לשלהבת בלי גחלת, ע"כ מתאחדת עם הגחלת, וזהו שהיא קשורה בהגחלת, והגם שהיא שלהבת גלוי' ומ"מ מתאחדת עם הגחלת, והשלהבת הגנוזה, וענין אופן הקישור הוא שהשלהבת הגלוי' מתאחדת עם השלהבת הגנוזה, וע"י היא קשורה עם הגחלת. והגם דהשלהבת הגלוי' קשורה ג"כ עם הגחלת עצמה, מ"מ אין זה בערך התאחדות שלהבת הגנוזה עם הגחלת, דהשלהבת הגלוי' מתאחדת עם השלהבת הגנוזה, ורק שהיא קשורה ג"כ בהגחלת עצמה, שהרי אי אפשר להיות מציאות שלהבת בלי גחלת, וא"כ התאחדות שלהבת הגנוזה עם הגחלת הוא ביתר שאת באין ערוך ממש עם הגחלת, לגבי התקשרות השלהבת הגלוי' בהגחלת. והיתרון הוא בב' ענינים, הא' בסיבתה, דסיבת שלהבת הגנוזה היא הגחלת עצמה, והוא כח האש שבתוכה, ואין דבר קדום, שיהי' קודם בין הגחלת ושלהבת הגנוזה, מכמו קדימת הגחלת עצמה, וא"כ רק הגחלת עצמה סיבת השלהבת הגנוזה, וע"כ התאחדותה הוא בהגחלת עצמה. והב' שאינה מציאות לעצמה כלל, שהרי אינה שלהבת בגלוי, רק מה שהיא גנוזה בתוך הגחלת, א"כ אין דבר שיהי' במציאות זולת הגחלת, וא"כ מהות היותה היא הגחלת עצמה. משא"כ השלהבת הגלוי' סיבתה היא השלהבת הגנוזה, והתאחדותה דשלהבת הגלוי' הוא בהגנוזה כו', ועוד שהיא שלהבת גלוי', הרי היא

חסרונו, הקשה קשה בתחלה, וחשיב ראשונה אש שהוא ברתיה, פארברענט ח"ו בהרע, וקל ממנו התאווה בתענוג (דלענג הרי יכול להיות ענג הפכי, דמאחר שהוא ענג כו'), וקל ממנו דב"ט שאינו דבר לעצמו, וקל ממנו עצלות ועצבות דיכול להיות עצל גם בהלא טוב, ומכ"ש מצד העצבות, דאין לו הגבחה רוח כו').

במציאות שלהבת מלבד סיבתה. א"כ יובן דאינו דומה כלל התאחדות שלהבת הגלוי' בסיבתה שהיא שלהבת הגנוזה, להתאחדות שלהבת הגנוזה בסיבתה שהיא הגחלת עצמה, ואם שהשלהבת הגלוי' קשורה בהגחלת עצמה, שהרי א"א להיות מציאות שלהבת בלא גחלת, אמנם זה הוא מה שהגחלת היא סיבה ראשונה והיינו אשר זולת זה לא הי' אפשר להיות כללית השלהבת כנ"ל, וסיבה ראשונה היא בבחי' הבדלה מהדבר המסובב ממנו בסיבה אחר סיבה, וזהו כשלהבת הגלוי' שהיא ע"ג הגחלת, אלא שהיא קשורה בגחלת להיות הגחלת סיבה ראשונה לה בבחי' הבדלה.

ה) והדוגמא מזה יובן למעלה בע"ס הגנוזות וע"ס הגלויות, דע"ס הגנוזות הוא שהן גנוזות ונעלמות באוא"ס ב"ה, ואינן בבחי' מציאות דבר לעצמן כלל, ולכן הם נעלמות שאינם במציאות נגלה, וסיבתן הוא האוא"ס ב"ה, והוא רצה"ע, מה שעלה ברצונו ית' להאציל ע"ס, הנה מעליית רצון זה נאצלו ע"ס בכח ומאיר בהם האוא"ס בגילוי מאחר שזהו סיבתן, וגם הע"ס הי' קשורים ומיוחדים בטלים בתכלית ההתקשרות שאינן דבר לעצמן כלל. והנה זה שמבואר במשל דשלהבת הגנוזה אינה מציאות לעצמה מלבד הגחלת, בהנמשל הוא מה שהכל הוא בבחי' רצון, דחכ' שבכתר בינה שבכתר וכו' אין זה כמו חו"ב שהם ספירות וענינים כו' אלא הדכל הוא בבחי' רצון, רצון להתחכם, רצון להבין, ורצון להתחסד, והגם שהם רצונות פרטיים, ובהרצון להתחכם הרי יש בו ענין ההתחכמות בהעלם, ורצון להבין הרי יש בו ענין ההבנה בהעלם (וגם דמאחר שיש בו בהעלם עניני' אלו, מוכרח כי בהעלם העלמם יש גם הגדרים המבדילים ביניהם כו'), ומ"מ הרי הכל הוא בחי' רצון שאין בזה התחלקו' פרטים בפ"ע מהרצון הכללי. אבל ע"ס הגלויות הרי שרשם הוא ע"ס הנעלמות, דע"ס הנעלמות הם שרשי ספירות הגלויות, והתאחדות ע"ס הגלויות הוא בהנעלמות, וע"ס הגלויות אם שהם בתכלית היחוד והביטול, אבל מ"מ הי' בבחי' מציאות אור עכ"פ. הנה מובן התאחדות ע"ס הגלויות בסיבתן ע"ס הגנוזות, אינם בערך כלל, להתאחדו' ע"ס הגנוזות בסיבתן אוא"ס ב"ה. וביאור דבר זה הוא דהנה גילוי האצ"י בכלל הוא מה שאין זולתו, וכדאי' בסש"ב פל"ה בהגה"ה, דהגילוי כו' הוא לבדו הוא ואין זולתו, זולתו הפירוש דלבד העצמות אין שום מציאות כלל, אבל עם העצמות הרי יש מציאות דבר. דזהו הפרש בין אין ואפס, דאפס הוא דגם עם העצמות אין שום דבר במציאות מלבד העצמות, והיינו שלבד עצמותו ית' אין שום מציאות, ואין הוא דלבד העצמות אין שום מציאות, אבל עם העצמות הרי יש מציאות. והו"ע האצ"י שהוא ביטול, אמנם הביטול דאצ"י אינו כמו הביטול דבריאה, דהנה הנבראים מציאותם הוא כלי הרגש מקורם, דהנברא הוא מרגיש את עצמו, ואינו מרגיש את מקורו כלל, ואם הי' מרגיש את מקורו הי' מתבטל מציאותו, דהנברא מציאותו הוא ישותו, ולכן כשאינו מרגיש את מקורו הרי קיומו, ובהרגש מקורו מתבטל מציאותו, ובאצ"י הוא להיפך מזה דבהרגש מקורו הוא מציאותו, דלהיות דאצ"י הוא בחי' ביטול, ולכן בהרגש מקורו הוא חיותו ומציאותו. והמשל בזה

ולכן הרי שייך בו ענין התכללות הספי' עכ"פ, דהרי אור הקו הנמשך מאוא"ס ב"ה שהוא למעלה מבחי' פרצוף א"ק הרי גם בו יש ספירות, אלא שהספירות שבאור הקו הי' ספירות דמ"ה ובבחי' פשיטות, ומ"מ הרי יש בו ספירות עכ"פ. אבל עצמות אוא"ס שלפני הצמצום, מה שעלה ברצונו ית' להאציל ולברוא כו', ושם הוא גם בחי' ההשערה בכח כבי' דשיער בעצמו בכח כל מה שעתידי להיות בפועל, ושם אין שום מציאות כלל, הנה ענין ע"ס הגנוזות כמו שהם באוא"ס שלפני הצמצום הוא עד"מ השמות, וכמו שם האדם שהוא בהעלם בהאדם עצמו, ואינו בדומה כלל להעלם דכחות ההיולים העצמיים, דהכחות ההיולים אם היותם בבחי' פשיטות כמו פשיטות הנפש כנ"ל ומ"מ הי' בבחי' כחות, כמה שלא יהיו בבחי' פשיטות הי' בבחי' מציאות כחות עכ"פ, משא"כ השם הי' בבחי' העלם בהאדם עצמו הרבה יותר מכמו העלם כחות ההיולים, ומ"מ הרי יש גם התגלות השם, וכידוע בענין השבחים דכאשר משבחים את האדם בשם חכם, הנה ע"י שבה זה ממשיכים לו חכמה, גם אם קודם לא הי' לו חכמה אף במקור החכמה שלו, הנה ע"י קריאת שם חכם הרי נעשה חכם. והדוגמא מזה למעלה דאין יש גם מקור לחכמה, הנה יש מקום כאשר קוראין בשם חכם הנה ע"י מתעורר להיות מקור לחכ', והו"ע ע"ס הגנוזות באוא"ס שלפני הצמצום שאינן בבחי' מציאות כלל, וכמאמר אין מציאות לגנוזות, שאינן במציאות כלל.

ז) ובוה יובן ב' הענינים שבחכ', שהיא בבחי' גילוי ההעלם, וע"ד יש מאין, דלגבי חכ' שבכתר הוא בבחי' גילוי ההעלם, שהרי חכ' שבכתר היא בחי' העלם שישנו במציאות, והוא מקור לע"ס ע"כ החכ' דאצ"י הוא בבחי' גילוי ההעלם, ואין זה כמו גילוי ההעלם דהשתל' עו"ע, דבהשתל' עו"ע הרי העלול הי' כלול תחלה בעילתו, והתהוותו הוא ההתגלות מההעלם, משא"כ בגילוי זה שאינו מתגלה והוא כלול בעצמותו, דמה שהוא כלול בעצמותו הוא נבדל ונעלה באין ערוך לגבי גילוי חוץ לעצמותו, ומ"מ הי' גילוי ההעלם, והו"ע האצ"י שהוא התגלות כח הכמוס והחתום כו', אבל לגבי חכ' דא"ק וכ"ש לגבי עצמות אוא"ס הוא ע"ד יש מאין, שאינו בערך כלל. וזהו והחכ' מאין תמצא, ע"ד יש מאין, ועוד פי' יש מאין, אין האמיתי דא"ס, דהנה ע"ס הגנוזות כמו שהם באוא"ס שלפני הצמצום, היינו באוא"ס דעלות הרצון מה שעלה ברצונו ית' להאציל ולברוא כו' כנ"ל, אבל אוא"ס ב"ה שקודם עלות הרצון, וכ"ש עצמותו ית' שם אינו שייך ע"ס ואינו בגדר ספירה כלל, וזהו אין האמיתי מה שאינו בגדר ספירה, הנה זהו והחכ' מאין תמצא מהאין האמיתי דא"ס, דבכללות המדרי' הוא דלגבי אור הקו הנמשך מאוא"ס ב"ה להאיר בעולמות דמתלבש בבחי' חכ' וכמ"ש הוי' קנני ראשית דרכו, דקנני הוא גילוי אור הקו, והוי' קנני הוא שם הוי' שבקו, דרכו בראשית, שהגילוי הוא בבחי' חכ' שנק' ראשית, והיינו אוא"ס שבא להאיר את העולמות, והיינו האור שהוא בבחי' שייכות אל העולמות, הנה לגבי בחינה ומדרי' זו החכ' היא בבחי' גילוי ההעלם, אבל לגבי עצמות אוא"ס ב"ה הוא

לעצמו כלל, ומ"מ הרי בהעלמו ישנו במציאות ציור עכ"פ בהאש של הגחלת, והבי הוא העלם שאינו במציאו כלל, וכמו האש דאבן החלמיש, דגם בהעלמו אינו בבחי' מציאות כלל. והנה כמו"כ ישנם ב' בחי' העלם אלו בכחות הנפש, ההעלם שישנו במציאות, דעם היותו בחי' העלם, ומ"מ הנה בהעלמו ה"ה בבחי' מציאות עכ"פ, והעלם שאינו במציאות כלל, דגם בהעלמו אינו בבחי' מציאות כלל. וכמו כחות ההיוליים העצמים שבנפש, הנה כח השכל ההיולי העצמי הרי אינו שכל כלל, ואינו דומה לכח המשכיל דעם היות דכח המשכיל ה"ה כח היולי על כל המיני שכלי, ונת"ל דההיולי ה"ה מושלל מהגילויים שמתגלי' ממנו, ולכן הרי כח המשכיל אם הי' בחי' שכל אפילו במדרג' היותר בעלית לא הי' יכול להיות כח היולי על שכל, ומ"מ הרי הוא ענין שכלי עכ"פ שבוה ה"ה מקור אל השכל, משא"כ כח השכל העצמי ההיולי אינו שכל ואינו ענין שכלי, ונמצא ממנו המשכה נעלמת על ענין השכל, אבל אין זה בבחי' מקור כלל, אלא דכח השכל ההיולי העצמי ה"ה בבחי' פשיטות כמו פשיטות הנפש, דזה כלל ידוע דכל הכלול בהעצם ה"ה כמו העצם, וא"כ כמו שעצם הנפש והנפש ה"ה בבחי' פשיטות, הנה כמו"כ כחות העצמי' שכלולי' בהנפש ה"ה ג"כ פשוטי' כפשיטות הנפש, וכמו שהוא בכח השכל ההיולי העצמי, הנה כמו"כ הוא ג"כ בכח החסד ההיולי העצמי הנטוע בנפש שהוא בבחי' פשיטות כמו פשיטות הנפש. והדוגמא מזה יובן למעלה בבחי' מחהק"ד דא"ק, דמחהק"ק דא"ק היא מח' כללית דכוללת כל ההשתל' וכל הספירות, דכולם נסקרים שם בסקירה אחת, ואינם בבחי' מציאות כלל, דאצי' ועשי' הם מובדלי' זמ"ז, שבהד"י הנה אצי' נדמה לאש ועשי' לעפר, ונת"ל דאש הוא יסוד היותר נעלה, דבו נרגש מקורו ולכן הרי יש בו טבע העלי', ויסוד העפר הוא יסוד הגס, ועוד יותר דיש בו גם כח המושך כו' (כנודע), וא"כ אצי' ועשי' ה"ה רחוקים זמ"ז בתכלית, וכמו שהם בבחי' מחהק"ק דא"ק, ה"ה בהשוואה גמורה, א"כ בהכרח שאינם בבחי' מציאות כלל, ועז"א אנת הוא חכים ולא בחכמה ידיעא, דחכ' דאצי' ה"ה בבחי' חכ' ידיעא לפי שהיא בחי' חכ' גלוי' וגם היא בבחי' מקור לחכ' דבריאה, ובעומק יותר הנה חכמה שבכתר הוא ג"כ בבחי' חכ' ידיעא לפי שהיא בבחי' העלם שישנו במציאות, וגם היא בבחי' מקור לחכ' דאצי', אבל בחי' חכ' דא"ק שהוא בחי' העלם שאינו במציאות כלל, וגם אינו בבחי' מקור כלל, ע"כ עלי' אתמר אנת הוא חכים ולא בחכ' ידיעא, וכמאמר הע"ח דא"ק הוא בחי' א"ס לפי דשם הכל הוא בבחי' פשיטות כו'. אמנם הנה גם פרצוף א"ק הוא לאחר הצמצום, ומה שנק' א"ק בבחי' א"ס הוא בהשאלה, דהוא שם המושאל. ועד"מ הי' שנק' מים שאין להם סוף, הנה קריאת שם זה הוא בדרך השאלה, דמי הי' אינם בלי גבול ממש, דהרי יכול להיות בהם ענין ההשערה וכאמרם (הוריות י') שידועין לשער כמה טיפין בים, ובדבר ששייך בו ההשערה הרי אי אפשר שיהי' בבחי' אין סוף, אלא שהוא שם המושאל, דמי הי' נק' מים שאין להם סוף לגבי העולם. וכמו"כ פרצוף א"ק נק' בשם א"ס לגבי ההשתל', דלגבי ההשתל' הנה פרצוף א"ק הוא בחי' א"ס,

כמו הדגים שהם נבלעים במקורן ואז הוא חיותם, ודגים הפורשים מן המים הוא המיתה. שהדמיון מזה למעלה בע"ס דאצי' כבי' הוא כמאמר וכד אנת תסתלק מנייהו אשתארו כולוהו שמהן כגופא בלא נשמתא, ולכן בהרגש מקורן הוא חיותן. ומ"מ אין התאחדותם כהתאחדות ע"ס הגנוזות שאינן מציאות לעצמן כלל, משא"כ ע"ס הגלויות אם שהם מיוחדים כו' ואינן מציאות בפ"ע, אבל מ"מ הרי הם מציאו לעצמן עכ"פ, דהגם דע"ס דאצי' מיוחדים עם עצמות רצון המאציל ב"ה כדוגמת התקשרות שלהבת הגלוי' בהגחלת עצמה, אבל זה רק בבחי' סבה ראשונה כנ"ל והוא בבחי' הבדלה, ואמיתת הסיבה הוא בחי' העצמות שלמעלה מבחי' הרצון, והיא בחי' תחתונה שבעצמות, דבחינה תחתונה שבעצמות הוא עצם הגחלת והוא העתקת העצמות להיות בבחינת ממוצע וסיבה להרצון באצילת הע"ס. וזהו והחכ' מאין תמצא, דחכ' הגלוי' מהכתר הוא ע"ד יש מאין, דמאחר דגם החכ' שבכתר אינה בבחי' מציאות כלל כנ"ל, וחכ' הגלוי' היא בבחי' מציאות, וע"כ החכ' מאין תמצא ע"ד יש מאין.

ועפ"י יובן מ"ש כי תשא כו' לפקודיהם, דיש מנין נסתר והם ע"ס הגנוזות, וזהו פקודיהם של ישראל, דעשר כחות הנפש הנה שרשם מע"ס, ולכן כי תשא את ראש בני' ראש הוא בחי' חכ', ובכדי להגביה את בחי' החכ' שהיא ראשית ההשתל' לפקודיהם לשרשם בע"ס הגנוזות, וזהו מה שפרש"י אם באת לשאת ראשם בהגבהה, דגם הראש בחי' חכ' ראשי' ההשתל' בהגבהה ע"ס הגנוזות, אשר בזה תרום קרן ישראל, הנה ונתנו איש כפר נפשו להוי' בפקוד אותם, וקח מהם כפר לצדקה, דהנה צדקה ה"ה ג"כ מצוה מהמצות שע"פ השכל, דגם אם לא היו מצוים עלי' היו צריכים לקיימה מדעתא דנפשי', ועיקר קיום מצוה זו הוא לפי שציוה ד', ולא מצד הנדיבות שהוא נדיב לב בטבעו כו' כידוע, ולכן הנה הצדקה תרומם, וזהו אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע במה תרום קרן ישראל א"ל בכי תשא, דאם באת להגביה ראשם בהגבהה, ואמר תשא ולא תמנה או תפקד, דהעיקר הוא העלאה דבחי' ראש חכ' הגלוי' כו', לפקודיהם שהם ע"ס הגנוזות, והוא ע"י הכפר לצדקה, דצדקה תרומם כו'.

והראב"ד והרמ"ק על ע"ס הגלויות, ולהיות דהע"ס הגנוזות הן גנוזות ונעלמות ואינן בבחי' מציאות לעצמן, לכן חכ' הגלוי' דאצי' מהכתר הוא ע"ד יש מאין.

ו) **והנה** שלהבת הקשורה בגחלת, אפילו כפירוש המערכת ועבוה"ק שהיא השלהבת הגנוזה וטמונה בתוך הגחלת, הגם שאינה מציאות שלהבת בגלוי כלל, ומ"מ הרי היא מציאות אש עכ"פ, ואין זה מה שהיא בבחי' העדר המציאות לגמרי, ועם היות דהשלהבת הגנוזה אינה בבחי' מציאות לעצמה כלל, וכנ"ל דקשורה בגחלת שהיא קשורה ומיוחדת ממש בגחלת, עד שאין דבר במציאות זולת הגחלת, ומ"מ הרי האש שבתוך הגחלת הנה השלהבת היא עושה ציור בהאש, דהוה מה שהשלהבת קשורה בגחלת, ועושה בה ציור וא"כ אינו בבחי' פשיטות לגמרי עכ"פ. דמה שמובן מזה בהמשל הוא דהע"ס כמו שהם בבחי' הכתר, אינן בבחי' מציאות לעצמן כלל, דכתר הוא בחי' רצון, ועם היותם שם בבחי' ספירות חו"ב ומדת חסד כו', אבל הוא כמו שהוא ברצון עדיין, ברצון להתחכם ורצון להבין, ומ"מ ה"ה בבחי' רצונות פרטים עכ"פ, דהרצון להתחכם הרי יש בו ענין ההתחכמות בעולם. וכמו שרואים בחושי הכחות דהרצון הנעלם הוא הפועל בגילוי, וכמו עדי"מ כאשר יש לו רצון בדיבור, או הנה מפני העלם הרצון שבזה, ה"ה מדבר באריכות גדולה והתפשטות ריבוי דברי', עד אשר כח הדיבור לבאר הענין באורך ורוחב גדול, וריבוי דברים, וכאשר אין ברצונו לדבר או גם בענין שהוא רחב מצ"ע ויש בו הרבה ענינים ה"ה מקצר בו לפי שאינו רוצה לדבר. וכן אפילו להתחכם על דבר הוא ג"כ תלוי לפי אופן הרצון, דכאשר רוצה ה"ה מתחכם כו', דבזה נשתנה כח הרצון משאר הכחות דפועל בכל דבר כחה עליון ובדרך גזירה, דכ"ז בא מהעלם הרצון, וא"כ בהרצון להתחכם הרי יש בו בעלם ענין ההתחכמות, וכן בהרצון להבין הרי יש בו ההבנה בעלם, וכאשר נמצאו איזה ענינים בעלם הרי בהכרח שנמצאו כלול בהם גם הגדרתי והענינים, במה שהם נבדלים זמ"ז, וכמו בהתחכמות והבנה שהם מחולקים זמ"ז, א"כ הרי כאו"א מצוייר בציור פרטי, דזה ציורו חכמה וזה צורתו בינה, וא"כ אינם בבחי' פשיטות כלל. וא"כ מהמשל דשלהבת הקשורה בגחלת אנו יודעים רק שאינו בבחי' מציאות בגלוי, וגם אינם מציאות לעצמן כלל, אבל מ"מ אין זה שהם הע"ס הגנוזות בבחי' פשיטות לגמרי. ויובן יותר ענין הע"ס הגנוזות מאבן החלמיש עדי"מ שמוציאין ממנו אש ע"י הכאה באבן או בברזל, דבאבן החלמיש הרי אין בו האש במציאות כלל, ורק שנמצא בו כח החום, וע"י הכאת אבן או ברזל יוצא אש, ואין האש במציאות גם בהעלמו, ולכן אם ישימו את האבן במים הרי לא יכבה, דלהיות שהאש אינו במציאות, וע"כ אינו פועל בו מה שפועל באש הגלוי, וגם כח החום שנמצא באבן החלמיש, אינו חום ממש, דהרי האבן בטבעו קר, ורק בפנימיותו יש בו כח החום שע"י הכאת אבן או ברזל יוצא אש, וא"כ האש שבאבן החלמיש גם בהעלמו אינו בבחי' מציאות כלל. וידוע הענין בזה דיש ב' בחי' העלם, העלם שישנו במציאות וכמו השלהבת הגנוזה וטמונה בתוך הגחלת, דאין שום מציאות מלבד הגחלת, והשלהבת אינו בחי' מציאות

בס"ד, ש"פ תרומה, פ"ב

דבר אל בני' ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי, וצ"ל אומרו ויקחו לי תרומה, דהוי לי' למימר ויתנו לי תרומה, מהו ויקחו כו'. ורש"י פי' לי לשמי, וצ"ל מה הכוונה בזה דלי לשמי דוקא. ועוד דהנה לאחר זה שאומר ויקחו לי תרומה חוזר וכופל מאת כל כו' תרומתי, דתחלה אומר דבר אל בני' כו' דכל ישראל יקחו להם תרומה, וא"כ הכל בכלל, ואח"כ מפרט דמאת כל איש אשר ידבנו לבו דוקא. אך זה יתורץ עם הא דאי' בירושלמי (שקלים פ"א ה"א) תנא ר"ח בשם רשב"ג שלשה תרומות אמורות בפרשה זו, תרומת אדנים, תרומת שקלים, תרומת המשכן, דבר כו' לי תרומה, זהו תרומת אדנים, מאת כו' תרומתי, זהו תרומת שקלים, וזאת התרומה זהו תרומת המשכן, דבד"כ הנה ג' תרומות אלו הם ב' סוגי תרומים, הא' הוא כלל ישראל בין אנשים ובין נשים, ובלא חילוק השנים כלל, ובה גופא ב' תרומות הא' תרומת אדנים והב' תרומת המשכן, והתורם הב' הוא איש אשר ידבנו לבו, והוא בתרומת שקלים, אשר לכאור' יפלא דתרומת שקלים הוא דבר קבוע אשר העשיר לא ירבה והדל לא ימעט, ובתרומה זו הוא דוקא אנשי' ולא נשים, ומבן עשרים שנה ולמעלה, וא"כ אין שייך בזה לכאור' נדיבת לב, ומפני מה הנה בתרומה זו אמר אשר ידבנו לבו, אשר במיילא מובן מזה דמה שפירש"י לי לשמי, היינו לשם ד' ולא מפני הנדיבות כ"א לפי שהוא ציווי ד', ולכאור' הוי ענין מהופך דבתרומת אדנים, שהיא תרומה דכולם שוים בהם, אנשים ונשים, ולא נאמר בה קצבה, כתיב לי לשמי ולא בנדיבות לב, כ"א לשמי, ובתרומת שקלים שהיא רק תרומת אנשי' ולא נשי' ובשיעור מוגבל מחצית השקל בחיוב עשיר ועני כאחד, נאמר בזה נדיבות לב. והנה הרב המגיד ממעזריטש וצ"ל פי' מאת כל איש, דכולו איש, וצ"ל מהו זה דכולו איש. והנה באדר"ג פי"א, אי" א"ר טרפון גדולה מלאכה דאף הקב"ה לא השרה שכינתו על ישראל עד שעשו מלאכה תחלה שנא' ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, דעשיית המקדש היא מלאכה, וצ"ל מהו מעלת המלאכה, ולהורות על עוצם גודל מעלת המלאכה, הוא זה דתחלה הוא ועשו כו' ואח"כ ושכנתי בתוכם. ולהבין כ"ז ילהק"ת משנת"ל (בד"ה כי תשא) דועבדתם את ה"א, והקשו למה אומר ועבדתם לי נסתר ורבים, ואח"כ אומר והסרתי כמדבר בעצמו, ועוד איך שייך עבו' לגבי למעלה, דעבודה הוא תיקון, ואנת הוא שלימותא דכולא, ומ"מ כל המקובלים החליטו דעבודה צורך גבוה כו'. והקדימו להקשות במה שמצינו ענינים ומאמרי' סותרי' במעלת וערך התו', דלפעמי' אומר אורייתא וקוב"ה כולא חד, ולפעמי' אומר עוטה אור כשלמה, שהתו' היא בחי' לבוש שאינו חד עם הלובש אותו. וביארו דכתי' והחכ' מאין תמצא דהחכ' מהכתר הוא ע"ד יש מאין, והקשו והלא אצי' הוא גילוי ההעלם, וא"כ איך חכ' מלמעלה מהחכ' הוא ע"ד יש מאין, וביאור המשנה דע"ס בלי מה כשלהבת הקשורה בגחלת, דיש בזה ב' פירושי', המערכת והעבוה"ק מבראי' זה על ע"ס הגנוזות,